

Sygn. akt III AUa 944/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 marca 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Antonina Grymel (spr.)
Sędziowie	SSA Gabriela Pietrzyk - Cyrbus SSA Lena Jachimowska
Protokolant	Ewa Bury

po rozpoznaniu w dniu 1 marca 2016r. w Katowicach

sprawy z odwołania Z. D. (Z. D.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji ubezpieczonego Z. D.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gliwicach

z dnia 18 marca 2015r. sygn. akt VIII U 2631/13

oddala apelację.

/-/SSA G. Pietrzyk-Cyrbus /-/SSA A. Grymel /-/SSA L. Jachimowska

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt III AUa 944/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 17 września 2013r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych

Oddział w C. odmówił Z. D. przyznania emerytury

podnosząc, iż do dnia 1 stycznia 1999r. nie osiągnął 25-letniego okresu składkowego

i nieskładkowego, w tym 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Na podstawie dołączonych dowodów przyjęto za udowodnione na dzień 1 stycznia 1999r. okresy składkowe i nieskładkowe wynoszące ogółem 22 lata, 1 miesiąc i 9 dni, w tym 11 lat, 10 miesięcy i 7 dni stażu w szczególnych warunkach.

W odwołaniu od powyższej decyzji ubezpieczony domagał się jej zmiany i przyznania prawa do emerytury podnosząc, iż posiada zarówno wymagany okres składkowy i nieskładkowy, jak również okres pracy w szczególnych warunkach.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania powołując się na okoliczności przytoczone w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gliwicach wyrokiem z dnia 18 marca 2015r. oddalił odwołanie.

Z ustaleń Sądu Okręgowego wynika, iż w dniu 4 września 2013r. Z. D., urodzony (...), złożył wniosek o emeryturę w niższym wieku emerytalnym z tytułu wykonywania pracy w warunkach szczególnych.

60 lat ukończył w dniu (...) Na dzień 1 stycznia 1999r. legitymuje się okresem składkowym i nieskładkowym w wymiarze 22 lat, 1 miesiąca i 9 dni, w tym udowodnił 11 lat, 10 miesięcy i 7 dni okresów pracy w szczególnych warunkach wymienionej w wykazie A.

Sąd I instancji podał także, iż ubezpieczony nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego.

Do ogólnego stażu ubezpieczonego organ rentowy uwzględnił okresy prowadzonej działalności gospodarczej od 1 stycznia 1993r. do 31 maja 1993r. i od

1 września 1995r. do 30 kwietnia 1997r. jako okresy składkowe. Za powyższe okresy odwołujący opłacił składki ubezpieczeniowe.

Nie uwzględniono natomiast okresów:

- od 1 listopada 1990r. do 30 listopada 1990r., od 1 lipca 1991r. do 31 sierpnia 1991r., ponieważ składki nie zostały opłacone, a ich dochodzenie zostało umorzone w związku z przedawnieniem,
- od 1 czerwca 1992r. do 31 grudnia 1992r., ponieważ opłacenie składek z tytułu prowadzonej działalności zostało umorzone w związku z nieściągalnością na podstawie decyzji z dnia 1 lipca 2002r.,
- od 1 czerwca 1993r. do 31 sierpnia 1995r., ponieważ składki nie zostały opłacone, a opłacenie składek z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej zostało umorzone w związku z nieściągalnością na podstawie decyzji z dnia 23 września 2005r.

W toku postępowania ubezpieczony przedłożył wyciąg z rachunku bankowego na kwotę 18.464,90 zł potwierdzający opłacenie składek na ubezpieczenia społeczne za okres od września 1995r. do kwietnia 1997r., który został uwzględniony przez organ rentowy.

Z ustaleń Sądu Okręgowego wynika nadto, iż organ rentowy nie uwzględnił do ogólnego stażu ubezpieczonego okresu odbywania praktyk zawodowych. Odwołujący od 1 września 1969r. był uczniem Zasadniczej Szkoły Zawodowej

KWK (...) w K. w zawodzie monter teletechnicznych urządzeń

w górnictwie. Następnie z dniem 1 grudnia 1971r. został dyscyplinarnie usunięty

ze szkoły. Od 13 grudnia 1971r. przyjęto go do klasy trzeciej Zasadniczej Szkoły Górniczej KWK "M." w M. w zawodzie elektromonter górnictwa podziemnego. Szkołę ukończył 24 czerwca 1972r. Odbywał zajęcia praktyczne: w klasie pierwszej - dwa dni w tygodniu w warsztatach szkolnych, w klasie drugiej - 2 dni w tygodniu w warsztatach kopalnianych i w klasie trzeciej - 3 dni w tygodniu pod ziemią KWK "M." jako uczeń.

W trakcie nauki odwołującemu zapewniono zakwaterowanie, odzież roboczą i wypłacano mu pieniądze.

Zasadnicza Szkoła Górnicza KWK "M." w M. nie była szkołą przyzakładową, lecz szkołą resortową podległą Ministerstwu Górnictwa i Energetyki.

Sąd wskazał również, iż świadek M. D. pamięta, że podpisała z KWK (...) umowę o płatną praktykę.

Ubezpieczony po ukończeniu górniczej szkoły zawodowej podjął zatrudnienie w KWK "M." w M. 2 czerwca 1972r. jako młodszy elektryk.

W kwestionariuszu dotyczącym okresów składkowych i nieskładkowych wskazał jako pierwsze zatrudnienie okres pracy w tej kopalni od 2 czerwca 1972r.

W legitymacji ubezpieczeniowej wystawionej przez KWK "M." wpisano jako początek zatrudnienia 2 czerwca 1972r.

Nadto organ rentowy nie uwzględnił odwołującemu do pracy w warunkach szczególnych okresu od 11 maja 1973r. do 26 października 1974r. w Wojewódzkim Przedsiębiorstwie (...) w K. na stanowisku kierowcy, od 7 czerwca 1979r. do 8 października 1983r. w Kombinacie Budowlanym w C. na stanowisku kierowcy i od 20 sierpnia 1991r. do 31 maja 1992r. w Stołówce - (...) G. w Ś., gdzie pracował jako kierownik, z uwagi na brak świadectw pracy w szczególnych warunkach.

W oparciu o powyższe ustalenia Sąd I instancji uznał, iż odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie.

Podniósł, iż zgodnie z art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2013r.,

poz. 1440 ze zm.) ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz
- 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Emerytura przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

W zakresie określenia wieku emerytalnego, o którym mowa w art. 32 ust. 1 powyższej ustawy, rodzajów prac lub stanowisk oraz warunków, na podstawie których ubezpieczonym przysługuje prawo do emerytury art. 32 ust. 4 odsyła do uregulowań rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. nr 8, poz. 43 ze zm.).

Sąd Okręgowy przypomniał także, iż zgodnie z treścią § 2 ust. 1 i 2 powołanego rozporządzenia, okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w tym akcie prawnym są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy, co stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia lub w świadectwie pracy.

W myśl § 3 i 4 rozporządzenia pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach wymienione w załączonym do rozporządzenia wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący 60 lat dla mężczyzn,
- 2) ma wymagany 25-letni okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Zaś do okresów zatrudnienia w szczególnych warunkach zalicza się także okresy pracy górniczej w rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym górników i ich rodzin oraz okresy zatrudnienia na kolei w rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników kolejowych i ich rodzin.

Sąd I instancji stwierdził też, iż po myśli art. 6 ust. 2 pkt 3 cytowanej ustawy za okresy składkowe uważa się również przypadające przed dniem 15 listopada 1991r. następujące okresy, za które została opłacona składka na ubezpieczenie społeczne albo za które nie było obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie społeczne - zatrudnienia młodocianych na obszarze Państwa Polskiego na warunkach określonych w przepisach obowiązujących przed dniem 1 stycznia 1975r.

Zgodnie zaś z art. 5 ust. 4 i 5 tej samej ustawy przy ustalaniu prawa do emerytury dla płatników składek, zobowiązanych do opłacania składek na własne ubezpieczenia emerytalne i rentowe nie uwzględnia się okresu, za który nie zostały opłacone składki, mimo podlegania obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym w tym okresie.

Wobec ubezpieczonych zobowiązanych do opłacania składek na własne ubezpieczenie społeczne za okres przypadający przed dniem wejścia w życie ustawy oraz osób współpracujących z osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność przed dniem wejścia w życie ustawy przepis ust. 4 stosuje się odpowiednio.

Kwestii spornej w przedmiotowej sprawie Sąd Okręgowy upatrywał w posiadaniu przez ubezpieczonego (na dzień 1 stycznia 1999r.) wymaganego 25-letniego okresu składkowego i nieskładkowego oraz 15-letniego okresu pracy wykonywanej w warunkach szczególnych uznając, iż postępowanie dowodowe wykazało, iż do dnia 31 grudnia 1998r. nie udowodnił wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego.

Zdaniem tego Sądu zebrany materiał dowodowy jednoznacznie wskazuje, że Z. D. w okresie od 1 września 1969r. do 24 czerwca 1972r. był uczniem kolejno Zasadniczej Szkoły Górniczej KWK (...) w K. i Zasadniczej Szkoły Górniczej KWK "M." w M..

Sąd I instancji zauważył przy tym, iż obowiązująca przed wejściem w życie Kodeksu pracy ustawa z dnia 2 lipca 1958r. o nauce zawodu, przyuczaniu do określonej pracy i warunkach zatrudniania młodocianych w zakładach pracy oraz o wstępnym stażu pracy (Dz. U. z dnia 21 lipca 1958r.) przewidywała możliwość zatrudniania młodocianych tylko w celu:

- 1) nauki zawodu,
- 2) przyuczenia do określonej pracy,
- 3) odbycia wstępnego stażu pracy.

Zatem, aby okres nauki zawodu ucznia zasadniczej szkoły górniczej prowadzonej przez kopalnię węgla kamiennego mógł być zaliczony do stażu pracy, należałoby wpierw wykazać posiadanie statusu pracownika młodocianego, z którym zawarta została przez pracodawcę, na piśmie, umowa o pracę w celu przygotowania zawodowego wykonywanego w formie nauki zawodu, z określeniem czasu trwania i miejsca odbywania przygotowania zawodowego, sposobu dokształcania teoretycznego, jak również wysokości wynagrodzenia.

Sąd zaznaczył także, iż do grupy uczniów nie mających statusu pracownika młodocianego zalicza się uczniów zasadniczych szkół zawodowych, odbywających praktyczną naukę zawodu w zakładzie pracy na podstawie umowy zawartej pomiędzy szkołą a pracodawcą, nie mającej zatem podstawy w stosunku pracy oraz uczniów zasadniczych szkół górniczych prowadzonych przez kopalnie węgla kamiennego, które były szkołami dla młodzieży niepracującej. Status tych szkół określało zarządzenie nr 80 MGIE z dnia 22 kwietnia 1959r. w sprawie

organizacji przyzakładowych szkół górniczych oraz uprawnień uczniów i absolwentów tych szkół, z którego treści wynika, iż uczniowie tych szkół nie podpisywali z kopalniami węgla kamiennego umów o pracę w celu przygotowania zawodowego, a wyłącznie umowy o naukę w przyzakładowych szkołach górniczych. Nie otrzymywali też wynagrodzenia, a jedynie pomoc materialną w formie stypendium, nie wchodzili też w skład załogi kopalni. Umowa taka nie była indywidualną umową o pracę, którą można by zaliczyć do jednej z wymienionych wyżej umów, gdyż nie zawiera takich składników istotnych jak określenie trwania przygotowania zawodowego i wysokości wynagrodzenia. Uczeń otrzymywał pomoc materialną i materiały szkolne, nie w zamian za wykonaną pracę, a za zobowiązanie się do podjęcia, po zakończeniu nauki, zatrudnienia w kopalni i przepracowania określonego odcinka czasu. Z kolei odbywanie przez ucznia praktycznej nauki zawodu nie było wykonywaniem obowiązków pracowniczych, a należało do realizowanego przez szkołę procesu kształcenia i było wyrazem wykonywania przez ucznia obowiązku szkolnego.

W tym zakresie Sąd I instancji w pełni podzielił stanowisko wyrażone w orzecznictwie, zgodnie z którym okresem składkowym, o którym mowa w art. 2 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 17 października 1991r. o rewaloryzacji rent i emerytur ... (Dz. U. nr 104, poz. 450) jest taki okres zatrudnienia młodocianego, w którym łączy on obowiązki wynikające z nauki zawodu ze statusem pracownika (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 26 lutego 1993r., III AUr 45/93, OSA 1993/7/27); praktyczna nauka ucznia zasadniczej szkoły zawodowej w zakładzie pracy bez zawarcia indywidualnej umowy o pracę nie stanowi okresu zatrudnienia młodocianych w rozumieniu przepisu art. 2 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 17 października 1991r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 20 stycznia 1999r., III AUa 754/98, OSA 1999/6/33).

Wracając na grunt niniejszej sprawy Sąd Okręgowy podkreślił, iż zebrany materiał dowodowy jednoznacznie wskazuje, iż w spornym okresie odwołujący nie był pracownikiem kopalni, jak również nie miał zawartej z kopalnią indywidualnej umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego, nie otrzymywał też z tego tytułu wynagrodzenia za pracę.

Z tego też względu, w ocenie Sądu, odbywanie przez ubezpieczonego w spornym okresie praktyk zawodowych nie mogło być uznane za zatrudnienie młodocianego na obszarze Państwa Polskiego na warunkach określonych w przepisach obowiązujących przed dniem 1 stycznia 1975r.

Sąd I instancji poparł nadto stanowisko organu rentowego odnośnie uwzględnionych przez ten organ okresów prowadzenia działalności gospodarczej.

Zaznaczył przy tym, iż organ rentowy w toku postępowania wskazał, które okresy uwzględnił, a których nie uznał, szczegółowo wyjaśniając motywy swojego postępowania.

Sąd Okręgowy ponownie powołał się na treść art. 5 ust. 4 i 5 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych stwierdzając, iż brak podstaw do uwzględnienia okresów, za które umorzono składki, zaś złożone deklaracje nie są dowodem opłat składek, stanowiąc jedynie deklarację wysokości przychodów.

W tej sytuacji - wobec braku 25-letniego okresu składkowego i nieskładkowego - w ocenie Sądu - bezprzedmiotowym stało się ustalenie, czy ubezpieczony w okresie zatrudnienia od 11 maja 1973r. do 26 października 1974r. w Wojewódzkim Przedsiębiorstwie (...) w K. na stanowisku kierowcy, od 7 czerwca 1979r. do 8 października 1983r. w Kombinacie Budowlanym w C. na stanowisku kierowcy i od 20 sierpnia 1991r. do 31 maja 1992r. w Stołówce - (...) G. w Ś. wykonywał prace w warunkach szczególnych, bowiem nawet pozytywne ustalenie tej przesłanki nie pozwoli na przyznanie mu prawa do emerytury.

Mając powyższe na uwadze, Sąd I instancji na mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. orzekł o oddaleniu odwołania jako nieuzasadnionego.

Apelację od przedstawionego orzeczenia wywiódł ubezpieczony zaskarżając wyrok w całości.

Powołując się na zarzut:

I. niewyjaśnienia wszystkich istotnych do wydania rozstrzygnięcia okoliczności, mających wpływ na wydany wyrok, polegające na:

- 1) nieprzeprowadzeniu dowodu z opinii biegłego na okoliczność prawidłowości zaliczenia przez PUP w R. okresów pobierania zasiłku dla bezrobotnych;
- 2) nieprzeprowadzeniu dowodu z opinii biegłego na okoliczność prawidłowości zaliczenia przez Urząd Skarbowy do okresów składkowych okresu prowadzonej działalności gospodarczej;
- 3) nieprzeprowadzeniu dowodu z zeznań świadków, na okoliczność wykonywanie pracy w szczególnych warunkach podczas zatrudnienia w Kombinacie Budowlanym w C.;

II. naruszenia prawa materialnego:

- 1) przez błędną wykładnię przepisów ustawy z dnia 2 lipca 1958r. o nauce zawodu, przyuczeniu do określonej pracy i warunkach zatrudniania młodocianych w zakładach pracy oraz o wstępnym stażu pracy i nieuzasadnione przyjęcie, iż odbywanie praktyk zakładowych w KWK "M." w M., nie może zostać uznane za zatrudnienie młodocianego na obszarze Państwa Polskiego na warunkach określonych w przepisach obowiązujących przed 1 stycznia 1975r.;
- 2) przez błędną wykładnię przepisu art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych skutkującą nieuzasadnionym przyjęciem, iż nie spełnił łącznie wszystkich warunków niezbędnych do przyznania emerytury z obniżonego wieku,

- skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów postępowania.

W uzasadnieniu podniósł, iż w toku postępowania zostało zgromadzonych wiele dokumentów, z których wynika, iż:

- w okresie od 1 września 1969r. do 1 grudnia 1971r. był uczniem Zasadniczej Szkoły Górniczej KWK (...) w K.,
- od 13 grudnia 1971r. do 24 czerwca 1972r. był uczniem Zasadniczej Szkoły Górniczej KWK "M." w M. w zawodzie elektromonter górnictwa podziemnego, odbywając zajęcia praktyczne, a w klasie trzeciej także pod ziemią,
- od 2 czerwca 1972r. do 11 stycznia 1973r. był zatrudniony w KWK "M." w M. jako młodszy elektryk, a w okresie od 12 lutego 1973r. do 19 kwietnia 1973r. jako młodszy elektryk pod ziemią.

Zaznaczył, iż zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego zawartym w wyroku z dnia 7 września 1995r. (I PRN 43/95), przy ustalaniu charakteru stosunku prawnego łączącego ucznia zasadniczej szkoły zawodowej, odbywającego naukę zawodu w zakładzie pracy, rozstrzygające znaczenie ma rzeczywista treść wzajemnych praw i obowiązków stron tego stosunku.

Z zaświadczenia Zespołu Szkół Zawodowych nr (...) im. (...) w K. z dnia 26 sierpnia 2014r. wynika, iż w czasie nauki w szkole odbywał zajęcia praktyczne, na podstawie umowy o naukę zawodu. Z zeznań świadka M. D. (jego matki) wynika, iż podpisywała umowę z KWK (...)

na płatną praktykę. Twierdzenie to de facto wynika także z pisma Zespołu Szkół Zawodowych nr (...), iż szkoła nie posiada umowy o naukę zawodu, ponieważ jej stronami byli rodzice ucznia i kopalnia, która fundowała stypendium ucznia.

Ubezpieczony stwierdził także, iż w jego ocenie, czas w którym wykonywał praktykę winien zostać zaliczony do stażu pracy. Matka jego, jako młodocianego w tym czasie, podpisała umowę z KWK, wykonywał pracę w formie praktyki, która miała na celu przygotować go do wykonywania przyszłego zawodu, za co otrzymywał pieniądze. Po ukończeniu szkoły podjął pracę w KWK "M."

Podniósł nadto, iż obowiązujące przepisy prawa pracy nie posługują się jednolitym pojęciem stażu pracy i w związku z tym nie zostały w nich określone jednolite zasady ustalania zatrudnienia uprawniającego do wszystkich uprawnień i świadczeń pracowniczych. O wliczeniu różnych okresów do stażu pracy mającego wpływ na uprawnienia pracownicze rozstrzygają przepisy określające te uprawnienia. W kwestii zaliczalności okresu nauki do okresu zatrudnienia, od którego zależy nabycie uprawnień pracowniczych, podkreśli, iż okres praktycznej nauki zawodu, która może zorganizowana jako "zajęcia praktyczne", czy też "praktyki zawodowe", podlega wliczeniu do okresu uprawniającego do świadczeń i uprawnień pracowniczych.

Apelujący zwrócił również uwagę, iż w okresie od 11 maja 1973r. do 26 października 1974r. był zatrudniony w Wojewódzkim Przedsiębiorstwie (...) w K. na stanowisku kierowcy, zaś od 7 czerwca 1979r. do 8 października 1983r. - w Kombinacie Budowlanym w C. na stanowisku kierowcy, wnioskując dowód z zeznań świadków na okoliczność pracy w szczególnych warunkach w drugim z wymienionych zakładów pracy, którego to dowodu Sąd I instancji nie rozpoznał.

W okresie od 20 sierpnia 1991r. do 21 maja 1992r. pracował w Stołówce - (...) G. w Ś. jako kierownik.

Zarzucił także, iż Sąd I instancji nie odniósł się też do wniosków dotyczących dowodu z opinii biegłego zgłoszonych wobec jego wątpliwości odnośnie prawidłowości zaliczenia okresu pobierania zasiłku dla bezrobotnych oraz prowadzonej działalności gospodarczej, których przeprowadzenie pozwoliłoby dokonać pełnych ustaleń i przeprowadzić ocenę pełnego materiału dowodowego, z którego niewątpliwie wynikałyby korzystne dla niego wnioski, prowadzące do przyznania prawa do emerytury.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja ubezpieczonego, jako całkowicie bezzasadna, nie zasłużyła na uwzględnienie.

Spór w rozpatrywanym przypadku dotyczy uprawnień Z. D. do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym, wywodzonym z faktu wykonywania pracy w szczególnych warunkach.

Spośród przewidzianych przepisami art. 184 i art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2015r., poz. 748 ze zm.) w związku z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. nr 8, poz. 43 ze zm.), przesłanek wymaganych do nabycia przedmiotowego świadczenia spornym pozostawało zarówno legitymowanie się przez ubezpieczonego okresem 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych, jak również wymaganiem 15-letnim okresem pracy w szczególnych warunkach, przypadającymi do dnia wejścia w życie powołanej ustawy, tj. do dnia 1 stycznia 1999r.

Odmawiając bowiem skarżącemu prawa do przedmiotowego świadczenia organ rentowy przyjął za udowodnione na dzień 1 stycznia 1999r. okres składkowy i nieskładkowy wynoszący ogółem 22 lata, 1 miesiąc i 9 dni, w tym okres pracy w szczególnych warunkach wynoszący 11 lat, 10 miesięcy i 7 dni.

W tym miejscu wypada zauważyć, iż stosownie do art. 100 ust. 1 cytowanej wyżej ustawy prawo do świadczeń w niej określonych powstaje z dniem spełnienia wszystkich warunków wymaganych do nabycia tego prawa, z zastrzeżeniem ust. 2, który nie dotyczy omawianej sprawy. W konsekwencji też niespełnienie przez zainteresowanego ustawowych warunków koniecznych do nabycia świadczenia powoduje wydanie decyzji odmownej, również wtedy, gdy nie spełnia

on chociażby jednej z przesłanek. Nie jest zatem dopuszczalne w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych wydanie ani decyzji, ani w postępowaniu odwoławczym wyroku ustalającego nabycie przez zainteresowanego tylko niektórych warunków wymaganych do nabycia prawa do świadczenia i przyznającego to świadczenie pod warunkiem spełnienia pozostałych przesłanek w przyszłości (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 października 2006r., II UK 65/06, OSNP 2007, nr 19-20, poz. 298 oraz z dnia 14 grudnia 2010r., I UK 214/10, LEX nr 738528).

Tak więc przyjęcie przez Sąd I instancji, iż wyniki postępowania dowodowego nie potwierdziły, iż apelujący wykazał 25-letni okres składkowy i nieskładkowy, wbrew jego zarzutom, także zdaniem Sądu Apelacyjnego, czyniło bezprzedmiotowym dokonywanie jakichkolwiek ustaleń odnośnie legitymowania się przez niego wymaganym 15-letnim okresem pracy w szczególnych warunkach.

Sąd Apelacyjny w pełni podziela przy tym stanowisko Sądu Okręgowego, iż zebrany materiał nie daje podstaw do przyjęcia, aby okres nauki Z. D. od 1 września 1969r. w Zasadniczej Szkole Górniczej KWK (...)w K., zaś poczynając od 13 stycznia 1971r. w Zasadniczej Szkole Górniczej KWK "M." w M., odpowiadał zatrudnieniu młodocianych na obszarze Państwa Polskiego na warunkach określonych w przepisach obowiązujących przed dniem 1 stycznia 1975r., stanowiąc tym samym uznany za składkowy okres, o którym mowa w art. 6 ust. 2 pkt 3 wspomnianej ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W kontekście przytoczonego wyżej przepisu, za nieporozumienie uznać należy podniesione w apelacji argumenty odwołujące się do obecnie obowiązujących przepisów prawa pracy odnoszących się do uprawnień i świadczeń pracowniczych.

Przy ustalaniu bowiem okresu składkowego na podstawie powołanego przepisu, nie ma decydującego znaczenia sam fakt odbywania przez ucznia zajęć praktycznych. Oceniając status prawny takiego ucznia należy badać spełnienie warunków określonych w przepisach o zatrudnieniu młodocianych, obowiązujących w okresie wskazanym przez zainteresowanego jako okres zatrudnienia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 lutego 2000r., II UKN 349/99, OSNP 2001, nr 11, poz. 398).

Jak słusznie wskazał Sąd I instancji, w spornym okresie nauki ubezpieczonego obowiązywała ustawa z dnia 2 lipca 1958r. o nauce zawodu, przyuczania do określonej pracy i warunkach zatrudniania młodocianych w zakładach pracy oraz o wstępnym stażu pracy (Dz. U. nr 45, poz. 226 z ze zm.) - w brzmieniu nadanym przez ustawę z dnia 15 lipca 1961r. o rozwoju systemu oświaty i wychowania (Dz. U. nr 32, poz. 160) - obowiązująca do wejścia w życie Kodeksu pracy, co miało miejsce w dniu 1 stycznia 1975r. - art. 4 § 1 pkt 16 ustawy z 26 czerwca 1974r. przepisy wprowadzające Kodeks pracy (Dz. U. z dnia 5 lipca 1974r.).

W treści art. 3 ust. 1 cytowanej ustawy z dnia 2 lipca 1958r. przyjęto, że młodociani mogli być zatrudniani przez zakłady pracy w celu nauki zawodu, przyuczania do określonej pracy, odbycia wstępnego stażu pracy. Zgodnie zaś art. 9 ust. 1 te same ustawy, zakład pracy, przyjmując młodocianego na naukę zawodu, w celu przyuczania do określonej pracy oraz odbycia wstępnego stażu pracy, był obowiązany zawrzeć z nim na piśmie umowę określającą zawód albo rodzaj pracy, w jakim młodociany będzie szkolony, czas trwania nauki zawodu, przyuczania do określonej pracy lub wstępnego stażu pracy oraz zasadnicze obowiązki i uprawnienia młodocianego.

Tym samym okresem składkowym, w rozumieniu przepisu art. 6 ust. 2 pkt 3 powołanej ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych - w świetle analizowanych wyżej przepisów ustawy z dnia 2 lipca 1958r. - jest wyłącznie okres zatrudnienia wykonywanego na podstawie indywidualnej umowy między zakładem pracy, a szkolącym się młodocianym, a zatem nie jest takim okresem okres praktyki odbywanej w zakładzie pracy na podstawie umowy zawartej między szkołą a zakładem pracy. Od powyższego odróżnić należy wynikający z programu nauczania w szkole obowiązek praktycznej nauki zawodu, który nie mieścił się nigdy w pojęciu zatrudnienia (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 4 marca 2015r., LEX nr 1663040, wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 20 stycznia 1999r., III AUa 754/98, OSA 1999, z. 6, poz. 33 oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 10 maja 1994r., III AUr 129/94, OSA 1994, z. 7, poz. 52).

Jednocześnie podkreślić należy, iż Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 11 lutego 1999r. (II UKN 462/98, OSNAPiUS 2000, nr 7, poz. 287) jednoznacznie stwierdził, że status prawny ucznia, który odbywał zajęcia praktyczne w ramach umowy o naukę w przyzakładowej szkole górniczej, nie pozwala na uznanie okresu tej nauki za składkowy okres zatrudnienia młodocianych na obszarze Państwa Polskiego na warunkach określonych w przepisach obowiązujących przed dniem 1 stycznia 1975r. (art. 2 ust. 2 pkt 3 ustawy rewaloryzacyjnej, aktualnie art. 6 pkt 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych).

Bez wątplenia Z. D. nie dostarczył umowy o praktyczną naukę zawodu zawartej zarówno w KWK (...) w K., jak też z KWK "M." w M., zaś świadek M. D. - jego matka - potwierdziła jedynie, iż zawarła umowę z KWK (...) na płatną praktykę syna.

Przyjęciu, iż opisana przez świadka umowa istotnie stanowiła umowę o naukę zawodu odbywaną w czasie nauki w Zasadniczej Szkole Górniczej KWK (...) w K., a następnie w Zasadniczej Szkole Górniczej KWK "M." w M., dającą skarżącemu status pracownika młodocianego, zdaniem Sądu Apelacyjnego, przeczą następujące fakty.

Przede wszystkim, jakkolwiek z treści zaświadczenia Zespołu Szkół Zawodowych nr (...) im. (...) w K. z dnia 26 sierpnia 2014r. (k. 75 a.s.) wynika, iż zajęcia praktyczne odbywały się na podstawie umowy o naukę zawodu pomiędzy uczniem lub jego rodzicami, a kopalnią sprawującą patronat nad szkołą, jednocześnie pismo to potwierdza, iż ubezpieczony odbywał zajęcia praktyczne w klasie pierwszej - 2 dni w tygodniu w warsztatach szkolnych, w klasie drugiej - 2 dni w tygodniu w warsztatach kopalnianych na powierzchni, w klasie trzeciej - 3 dni w tygodniu pod ziemią w KWK "M." w M., otrzymując pomoc materialną w postaci podręczników, materiałów biurowych, zakwaterowania w internacie wraz z wyżywieniem, odzieży roboczej i ubioru codziennego obowiązującego w szkole oraz - co najistotniejsze - stypendium, od którego nie były odprowadzane składki ubezpieczeniowe, bowiem szkoły górnicze nie były szkołami przyzakładowymi, a tym samym uczniowie tych szkół nie posiadali statusu pracownika młodocianego.

Już zatem jedynie powyższa informacja sprzeciwia się uznaniu, iż przedmiotowy okres stanowi okres składkowy, w rozumieniu art. 6 ust. 2 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Po wtóre, również pismo (...) S.A. "Centrum Usług (...)" w K. z dnia 18 grudnia 2014r. (k. 87 a.s.) jednoznacznie wskazuje, iż Zasadnicza Górnicza Szkoła nie była szkołą przyzakładową, lecz szkołą resortową podlegającą Ministerstwu Górnictwa i Energetyki, zaś zajęcia, które odbywali jej uczniowie w kopalni, związane były z zawartą ze szkołą umową o naukę zawodu i stanowiły tylko element programu nauczania w Zasadniczej Szkole Górniczej i w momencie ukończenia szkoły i podjęcia pracy zawodowej w KWK "M." absolwenci podpisywali "umowę o pracę", co zresztą znajduje potwierdzenie także w kartotece osobowej (k. 88 a.s.) oraz w znajdującym się w aktach organu rentowego duplikacie świadectwa pracy z dnia 1 lipca 2003r., z którego wynika, iż w KWK "M." w M. odwołujący był zatrudniony

w okresie od 2 czerwca 1972r. do 11 stycznia 1973r. oraz od 12 lutego 1973r. do 12 kwietnia 1973r.

Nie sposób również pominąć, iż w uzasadnieniu apelacji pełnomocnik ubezpieczonego przyznaje, iż pracę w KWK "M." podjął po ukończeniu szkoły.

Skoro więc skarżący rzeczywiście nie wykazał, aby w spornym okresie nauki posiadał status pracownika młodocianego, okres ten nie podlega uwzględnieniu, jako składkowy, o którym mowa w art. 6 ust. 2 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Jednocześnie, poza swoimi gołosłownymi twierdzeniami ubezpieczony, nie dostarczył również żadnych dowodów pozwalających na uznanie, iż tak okres pobierania zasiłku dla bezrobotnych, jak i okres opłacania składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, zostały nieprawidłowo ustalone przez organ rentowy, co też czyniło niedopuszczalnym jego wniosek w przedmiocie dowodu z opinii biegłego na okoliczność prawidłowości zaliczenia przez PUP w R. okresów pobierania zasiłku dla bezrobotnych oraz prawidłowości zaliczenia przez Urząd Skarbowy do okresów składkowych okresu prowadzonej działalności gospodarczej, zwłaszcza, iż w istocie wniosek ten dotyczył określonej sytuacji faktycznej, o kwalifikacji której decyduje sąd, a nie biegły (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 września 2014r., III UK 196/13, LEX nr 1540140).

Godzi się nadto zaznaczyć, iż po myśli art. 5 ust. 4 i 5 powyższej ustawy, wobec ubezpieczonych zobowiązanych do opłacania składek na własne ubezpieczenie społeczne za okres przypadający przed dniem wejścia w życie ustawy, tj. 1 stycznia 1999r., nie uwzględnia się okresu, za który nie zostały opłacone składki, mimo podlegania obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym

w tym okresie, zaś z mocy jej art. 6 ust. 2 pkt 6, za okresy składkowe uważa się również okresy pobierania zasiłku dla bezrobotnych, które nie są tożsame z okresami posiadania statusu osoby bezrobotnej.

W konsekwencji przyjęcie, iż Z. D. udowodnił jedynie 22 lata,

1 miesiąc i 9 dni okresów składkowych i nieskładkowych, bezwzględnie niweczy

jego starania o przyznanie prawa do objętego sporem świadczenia, którego nabycie uzależnione jest także od legitymowania się okresem składkowym i nieskładkowym - przypadającym do dnia 1 stycznia 1999r. - w wymiarze co najmniej 25 lat, bez potrzeby badania, czy spełnia on pozostałe wymagane w tym przypadku przesłanki, w tym zwłaszcza, czy wykazał 15-letni okres pracy w warunkach szczególnych.

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Apelacyjny uznając apelację ubezpieczonego oczywiście za bezzasadną, na mocy art. 385 k.p.c. orzekł o jej oddaleniu.

/-/ SSA G. Pietrzyk - Cyrbus /-/ SSA A. Grymel /-/ SSA L. Jachimowska

Sędzia Przewodniczący Sędzia

MP